

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

Чіков Ілля Анатолійович

тема доповіді:

«Методи діагностики ймовірності банкрутства аграрних підприємств»

брав участь

у V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції

«Сучасні тенденції економічного розвитку регіонів:

теоретичні та прикладні аспекти»,

яка відбулася 12-13 травня 2022 року у м. Одеса

в Одеській державній академії будівництва та архітектури

Ректор

АНАТОЛІЙ КОВРОВ

Міністерство освіти і науки України
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
University of Vlore "Ismail Qemali" (Албанія)
Bronislaw Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in
Jaroslaw (Польща)
University of Wroclaw (Польща)
University of Pitesti (Румунія)
Polytechnic in Pozega (Хорватія)

ПРОГРАМА

V міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
**«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ»**

12 травня 2022 року

ОДЕСА – 2022

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Ковров А.В. – ректор Одеської державної академії будівництва та архітектури, к.т.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України – *голова комітету*

Rolad Zisi – Rector, University of Vlore "Ismail Qemali", Professor Dr.

Krzysztof Rejman – Rector, Bronislaw Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jaroslaw, Professor dr hab.

Кровяков С.О. – проректор з наукової роботи Одеської державної академії будівництва та архітектури, д.т.н., доц.

Крутий Ю.С. – проректор з науково-педагогічної роботи Одеської державної академії будівництва та архітектури, д.т.н., проф.

Педько І.А. – проректор з науково-педагогічної роботи Одеської державної академії будівництва та архітектури, д.е.н., проф.

Enkeljd Mehili – Deputy Rector, University of Vlore "Ismail Qemali", Professor asoc.

Filloreta Madani – Finance and Accounting Department, University of Vlore "Ismail Qemali", Professor

Xhiliola Agaraj – Business Administration Department, University of Vlore "Ismail Qemali", Professor

Urszula Banaszczak-Soroka – University of Wrocław, Ph.D., Associate Professor

Wioletta Nowak – University of Wrocław, Ph.D., Associate Professor

Małgorzata Wachowska – University of Wrocław, Associate Professor

Daniela Pîrvu – Vice-dean of the Faculty of economic sand law, University of Pitesti, Professor

Amalia Dutu – University of Pitesti, Associate Professor

Alina Hagi – University of Pitesti, Ph.D

Berislav Andrić – Vice Dean for Development, Polytechnic in Pozega, Ph.D., Professor

Фісуненко П.А. – декан економічного факультету Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, к.е.н., доц.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Окландер Т.О. – завідувача кафедрою економіки та підприємництва Одеської державної академії будівництва та архітектури, д.е.н., проф. – *голова*

Серьогіна Н.В. – доцент кафедри економіки та підприємництва Одеської державної академії будівництва та архітектури, к.е.н., доц. – *відповідальний секретар*

Rezarta Sinanaliaj – Director of Internal Quality Assurance and Projects Directory, University of Vlore "Ismail Qemali", MSc

Eloina Tozaj – Director of Human Resources and Communication Directory University of Vlore "Ismail Qemali", MSc

Magdalena Bojarska – Head of International Relations Office, Bronislaw Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jaroslaw, MSc

Петрищенко Н.А. – в. о. директора Навчально-наукового інституту бізнесу та інформаційних технологій Одеської державної академії будівництва та архітектури, к.е.н., доц.

Яшкіна О.І. – професор кафедри маркетингу Одеського національного політехнічного університету, д.е.н., проф.

Павленко О.П. – завідувач кафедри публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності Одеського державного екологічного університету, к.е.н., доц.

Ракицька С.О. – доцент кафедри економіки та підприємництва Одеської державної академії будівництва та архітектури, к.е.н., доц.

Пандас А.В. – доцент кафедри економіки та підприємництва Одеської державної академії будівництва та архітектури, к.е.н., доц.

.

12 ТРАВНЯ
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

12 травня 2022 р., початок о 13.30

Контактна інформація для зустрічі в Google Meet

Посилання: <https://meet.google.com/cif-yrvd-uma>

Вітальне слово:

Ректор Одеської державної академії будівництва та архітектури,
к.т.н., професор **Ковров Анатолій Володимирович**

В. о. директора Науково-навчального інституту бізнесу та
інформаційних технологій Одеської державної академії будівництва
та архітектури, к.е.н., доцент **Петрищенко Наталія Анатоліївна**

Оцінка ефективності роботи територіального господарського комплексу. Доповідач: **Окландер Тетяна Олегівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва, Одеська державна академія будівництва та архітектури

Інструменти впливу регулятора на інфляцію та економічне зростання – оцінка масштабів катастрофи в умовах воєнного стану. Доповідач: **Євдокімова Ольга Мамедівна**, заступник директора Науково-навчального інституту бізнесу та інформаційних технологій, Одеська державна академія будівництва та архітектури

Characteristic of suburbanization process development in Odessa region. Доповідач: **Пандас Анастасія Валеріївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва, Одеська державна академія будівництва та архітектури

Systematization of tourist attractions in the function of development of specific forms in tourism marketing. Доповідач: **Andrić Berislav, Ph.D.**, Professor, Vice Dean for Development, Polytechnic in Pozega (Faculty of Tourism and Rural Development-in establishment)

Патерн медичних організацій України в умовах економіки ренти. Доповідач: **Шапран Олександр Андрійович**, аспірант кафедри бізнес-економіки та підприємництва, Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана

Потенціал виживання підприємств в сучасних умовах. Доповідач: **Ракицька Світлана Олегівна**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва, Одеська державна академія будівництва та архітектури

Перспективи використання вітрової енергії в приватному секторі. Доповідач: **Хаджикова Ольга Петрівна**, студентка навчально-наукового інституту бізнесу та інформаційних технологій, Одеська державна академія будівництва та архітектури

СЕКЦІЙНЕ ЗАСІДАННЯ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ІЗ УРАХУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Вовк В.Ю.	Використання безвідходних технологій у сільськогосподарському виробництві для забезпечення енергетичної автономії АПК
Гурський Ю.Я.	Використання інструментів економічного захисту підприємства в умовах міжнародної діяльності
Добридень Д.І.	Перспективи використання альтернативних джерел енергії в Україні
Євдокімова О.М., Комлева Д.В.	Інструменти впливу регулятора на інфляцію та економічне зростання – оцінка масштабів катастрофи в умовах воєнного стану
Іщук Л.І., Бірук Т.С.	Наукова парадигма доходів місцевих бюджетів
Кірієнко О.М.	Стан української економіки та інноваційна діяльність
Кукса О.О., Миколайчук І.П.	Законодавчо-нормативні підходи до стратегічної екологічної оцінки в Україні
Матійчук Л.П.	Регулювання системи енергетичної безпеки
Ніколаєва А.М.	Аналіз проблемних кредитів в банківському секторі України
Ракицька С.О.	Потенціал виживання підприємств в сучасних умовах
Самолук Н.М.	Цифровізація соціального діалогу: можливості та проблеми
Сахацький М.П., Запша Г.М., Сахацький М.М.	Особливі економічні інструменти інноваційного маркетингу
Стренковська А.Ю.	Тенденції розвитку економічної думки України в сучасних умовах

Фісуненко Н.О.	Особливості антиінфляційної політики держави в сучасних умовах
Фісуненко Н.О.	Особливості та перспективи сучасної глобалізації
Фісуненко П. А.	Вдосконалення механізмів управління державним боргом
Хаджикова О. П.	Перспективи використання вітрової енергії в приватному секторі
Шевченко А.О., Шевченко О.С.	Проблеми технічного стану та етапи впровадження системи моніторингу мостів України
Юрчик Г.М.	Інфляційні процеси в Україні: аналіз тенденцій та загроз соціально-економічному розвитку

СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Витопоренко О.В.	Регулювання стратегічного розвитку підприємницької діяльності
Годнюк В.М., Жусь О.В.	Походження категорії «ефективність»
Левковець Н.П.	Кредитне забезпечення, та його роль при кредитуванні підприємства
Ракицька С.О., Гутенко А.П.	Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств будівельної галузі України
Сосніцька Н.О., Казарський А.О.	Фактори впливу на конкурентну позицію будівельного підприємства
Чіков І.А.	Методи діагностики ймовірності банкрутства аграрних підприємств
Шапран О.А.	Патерн медичних організацій України в умовах економіки ренти

МЕТОДИ ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Термін «банкрутство підприємства» зазвичай трактують як неможливість виконання суб'єктом господарювання своїх фінансових зобов'язань. З позицій фінансового менеджменту банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, унаслідок якої воно не в змозі задовольнити у встановлений термін пред'явлені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.

Прогнозування ймовірності банкрутства дозволяє на ранньому етапі передбачити можливі проблеми, своєчасно коригувати управлінські рішення. Своєчасно проведені дослідження дають можливість виявити вірогідність нестійкого стану, вчасно зреагувати та прийняті відповідні стратегічні заходи.

Під банкрутством підприємства розуміють неможливість виконання ним своїх фінансових зобов'язань. З позицій фінансового менеджменту банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно не в змозі задовольнити у встановлений термін пред'явлені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.

Результати оцінювання ймовірності банкрутства мають інтерес не тільки щодо можливого настання банкрутства, але й стосовно можливості відновлення фінансової стабільності та платоспроможності підприємства. Фінансово-економічні показники, що характеризують стан підприємства, за якого відновлення стабільного економічного стану неможливе, називають орієнтирами вкрай критичного фінансового становища.

Таким чином, аналіз ймовірності банкрутства і підтримки платоспроможності підприємства є досить актуальними питаннями.

Питання діагностики ймовірності банкрутства аграрних підприємств, враховуючи очевидну важливість аграрного виробництва для країни, набуває вкрай особливого значення.

Погіршення платоспроможності, систематичне зниження показників ефективності фінансово-господарської діяльності, є індикатором, який вказує на існування стійких негативних тенденцій у його розвитку. У контексті зазначеного виникають дефіцит фінансових ресурсів, неспроможність підприємства до подальшого розвитку, що свідчить про реальну загрозу банкрутства з подальшою ліквідацією суб'єкта господарювання.

До стану банкрутства підприємство може призвести погіршення усіх показників, які визначають його фінансову стійкість, тому саме на них ґрунтується аналіз ймовірності настання такого стану. Тривожними сигналами можуть бути ріст заборгованості підприємства своїм постачальникам і кредиторам, сповільнення обороту кредиторської заборгованості, перевищення кредиторської заборгованості перед дебіторською. Занепокоєння повинно викликати й збільшення заборгованості перед працівниками, фінансовими органами та систематичне зменшення розміру дивідендних виплат або його дуже стрімкий ріст.

В літературі виділяють наступні види банкрутства: реальний – характеризує нездатність підприємства відновити свою фінансову стабільність через втрату капіталу; технічний – неплатоспроможність підприємства, що викликана простроченням його дебіторської заборгованості; фіктивний – характеризується неправдивим оголошенням підприємства банкрутом з метою

отримання відстрочки платежів; навмисний – неплатоспроможність підприємства, що створена штучно його керівництвом або власником.

Основними причинами виникнення банкрутства підприємства можуть бути: дефіцит власних оборотних активів, недосконалість механізму ціноутворення, бездіяльність юридичних служб підприємства, відсутність контролю за договірними відносинами, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості, неефективне використання ресурсів, перевищення темпів росту витрат над темпами росту виручки від реалізації та ін.

Як показують дослідження, на сьогоднішній день не існує універсальної методики, дотримуючись якої, будь-яке підприємство може вийти зі стану кризи або важкої фінансово-економічної ситуації. Однак, основою антикризового управління є діагностика стану розвитку підприємства та оцінка його здатності подолати можливу кризу.

Щоб оцінити ймовірність банкрутства підприємства, треба побудувати певний інтегральний показник, який би включав в себе найважливіші характеристики фінансової стійкості. Для цієї мети науковці пропонують наступний набір показників фінансової стійкості підприємства: рентабельність капіталу за «чистим прибутком»; рентабельність продукції; оборотність коштів, вкладених в оборотні активи; коефіцієнт фінансової незалежності; ліквідність (коефіцієнт покриття поточних пасивів).

За основу розрахунку інтегрального показника береться порівняння кожного з перерахованих параметрів за достатньо тривалий період роботи підприємства з найвищими досягненнями підприємства за цими параметрами протягом аналізованого періоду. Такий прийом дає змогу проаналізувати у динаміці фінансову стійкість підприємства й оцінити її з погляду відхилення фактичних результатів від максимальних, досягнутих у минулі періоди.

Нині існує значна кількість моделей для оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства, більшість яких ґрунтується на даних експертних оцінок. Такий вид оцінок фінансового потенціалу є дещо суб'єктивним, і водночас необхідно розраховувати та перевіряти отримані висновки за допомогою інших методів.

Мета оцінювання рівня фінансового потенціалу полягає у ідентифікації фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності для подальшої побудови стратегії щодо управління фінансовим потенціалом. Інструментом вирішення цього завдання можуть бути моделі оцінки ймовірності банкрутства, оскільки отриманим результатом у процесі розрахунків є показник, який дає змогу констатувати наявність чи відсутність фінансової стійкості, її порушення, передкризовий стан або ж високу ймовірність банкрутства підприємства відповідно до заданої шкали.

На сьогоднішній день у світовій та вітчизняній практиці найбільш поширеними моделями діагностики ймовірності настання банкрутства є моделі дискримінантного аналізу. Дискримінантний аналіз ймовірності банкрутства полягає у розрахунку зведеного інтегрального показника фінансового стану підприємства, на підставі якого з певною ймовірністю можна передбачити банкрутство суб'єкта господарювання. Використання дискримінантних моделей діагностики ймовірності банкрутства дозволяє на основі обмеженої кількості показників отримати інформацію стосовно фінансового стану підприємства.

Дискримінантний аналіз базується на емпірично-індуктивному дослідженні фінансових показників багатьох підприємств, серед яких були ті, що збанкрутіли, й ті, які успішно здійснюють виробничо-господарську діяльність.

В економічній літературі існує значна кількість західних та вітчизняних моделей діагностики ймовірності настання банкрутства підприємств. Необхідно зазначити, що слід виділяти окремі їх групи, такі як економіко-математичні, експертні, штучні інтелектуальні системи, оцінки фінансового стану (табл. 1).

Порівняльна характеристика моделей прогнозування банкрутства підприємства

Моделі	Переваги	Недоліки
П'ятифакторна модель Альтмана	Простота й можливість застосування за наявності обмеженої інформації; порівнянність показників; можливість поділу аналізованих компаній на потенційних банкрутів та не банкрутів; висока точність розрахунків.	Неможливість використання в українських умовах (не враховує українські особливості економіки); складність інтерпретації підсумкового значення; залежність точності розрахунків від вихідної інформації; обмеженість сфери застосування; заснування на застарілих даних; неврахування показників рентабельності.
Модель Спрінгейта	Демонстрування достатнього рівня надійності прогнозу, точність близько 90%.	Створена для підприємств США й Канади з метою оцінювання; немає галузевої та регіональної диференціації Z-рахунку; між змінними спостерігається досить висока кореляція; не підходить для економіки України.
Модель Терещенка	Врахування специфіки діяльності суб'єктів; охоплення незначної кількості показників; доступність інформації, необхідної для розрахунку параметрів моделі.	Недостатній рівень обґрунтованості показників та їх нормативних значень; можливість застосування тільки для окремих підприємств; великий інтервал невизначеності.

П'ятифакторна модель Альтмана є однією із перших моделей діагностики ймовірності настання банкрутства. Перевагою даного підходу є простота в розрахунках та послідовність проведення аналізу прогнозування настання банкрутства. Модель має наступний вигляд:

$$Z = 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,42x_4 + 0,995x_5, \quad (1)$$

де x_1 – відношення власного оборотного капіталу до загальної кількості активів; x_2 – відношення нерозподіленого прибутку до загальної кількості активів; x_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до загальної кількості активів; x_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань; x_5 – відношення чистого доходу до загальної кількості активів.

Якщо інтегральний показник $Z < 1,23$, то підприємство вважається банкрутом; при $Z \in [1,23; 2,9]$ ситуація вважається невизначеною; якщо $Z > 2,9$, то підприємство вважається фінансово стійким, відповідно, ймовірність настання банкрутства є мінімальною.

Наступним підходом до діагностики ймовірності настання банкрутства є модель Спрінгейта, однак, варто зазначити, що даний метод орієнтований лише на Канаду та США, тому необхідним є їх коригування на національну валюту. На нашу думку, використання даного методу доцільне лише в комплексі з іншими моделями. Загалом модель Спрінгейта має такий вигляд:

$$Z = 1,03x_1 + 3,07x_2 + 0,66x_3 + 0,4x_4, \quad (2)$$

де x_1 – відношення власного оборотного капіталу до загальної кількості активів; x_2 – відношення прибутку до виплати відсотків до загальної кількості активів; x_3 – відношення прибутку до оподаткування до поточних зобов'язань;

x_4 – відношення чистого доходу до загальної кількості активів.

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$ то підприємство вважається потенційним банкрутом; при $Z > 2,451$, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство є фінансово надійним; в межах $Z \in [0,862; 2,451]$ – ймовірність банкрутства вважається не визначеною.

Модель Терещенка О.О. є однією із найбільш поширених моделей діагностики ймовірність настання банкрутства підприємств в Україні. Модель Терещенка має наступний вигляд:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6, \quad (3)$$

де x_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань; x_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань; x_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів; x_4 – відношення прибутку до виручки; x_5 – відношення виробничих запасів до виручки; x_6 – відношення виручки до основного капіталу.

Якщо $Z > 2$ – підприємство є фінансово стабільним, а, отже, йому не загрожує банкрутство; при $Z \in [1; 2]$ – фінансова рівновага порушена, при переході на антикризове управління банкрутство не загрожує; якщо $Z \in [0; 1]$ – існує загроза банкрутства, якщо не будуть проведені санаційні заходи; $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

Ще однією моделлю діагностики ймовірність настання банкрутства на вітчизняних підприємствах є модель Матвійчука А.В. Вона характеризує існуючий фінансово-економічний стан підприємства, так як розроблена з урахуванням специфіки функціонування суб'єктів господарювання в умовах трансформаційної економіки. Модель Матвійчука А.В. має наступним вигляд:

$$Z = 0,033x_1 + 0,268x_2 + 0,045x_3 - 0,018x_4 - 0,004x_5 - 0,015x_6 + 0,702x_7, \quad (4)$$

де x_1 – коефіцієнт мобільності активів; x_2 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; x_3 – коефіцієнт оборотності власного капіталу; x_4 – коефіцієнт окупності активів; x_5 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; x_6 – концентрації залученого капіталу; x_7 – коефіцієнт покриття боргів власним капіталом.

Якщо $Z < 1,104$ – на підприємстві спостерігається порушення фінансової стійкості, виникає ймовірність фінансової кризи, яка зі зменшенням показника збільшується; $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний, чим вище даний показник, тим зменшується ймовірність банкрутства.

Застосування вищенаведених моделей діагностики банкрутства дасть можливість визначити можливі зміни, які призведуть до покращення фінансового стану підприємства. Однак, слід врахувати наступне: в рамках формування найбільш повної оцінки про ймовірність настання банкрутства, доцільно використовувати комплекс із декількох підходів, що дозволить значно підвищити ступінь вірогідності отриманих результатів.